

Voltallig bestuur in Kenia

Van 27 februari t/m 5 maart jl. heeft het volledige bestuur van de stichting een bezoek gebracht aan Kimilili en Mumias. Het was de eerste keer dat dit gebeurde in de jaren dat de stichting actief is.

Er werd een overvol programma afgevoerd, overigens door Roel en Marianne samengesteld!

Na aankomst op het vliegveld van Kitale was het eerst een dag van acclimatiseren. Op zondag zijn we naar de mis geweest in de katholieke kerk bij father Peter en hebben we een kort bezoek aan Kimilili Boys Primary School gebracht. De volgende dag stond de overhandiging van een van de 4 projecten in Naitiri op het programma in aanwezigheid van het parlementslid, mr. David Eseli. Ook was er een uitgebreide vergadering met het managementteam van IcfEM. We zijn een dag afgereisd naar Mumias om daar kennis te maken met John Were en enkele projecten ter plekke te bezoeken. De markt hebben we ook niet overgeslagen en er zijn nog een paar korte overleggen geweest van Ad en Sjaak met mensen van IcfEM. Johan heeft nog een cheque overhandigd op Kimabole Secondary School. De laatste avond werd besteed aan een grondige evaluatie van alle indrukken. We hebben het allemaal ervaren als een zeer zinvolle week waarin er vele contacten zijn geweest en het werk van de stichting veel meer is gaan leven voor Sjaak, Ad en Johan. De namen van de scholen kregen inhoud en de gezichten achter de namen waar we thuis tijdens

v.l.n.r. Roel, Ad, Johan, Marianne en Sjaak op de brug bij Lunyu

de vergaderingen vaak over spreken werden werkelijkheid. Ook voor de onderlinge band was de reis een groot succes. Verderop in deze nieuwsbrief kunt u een eigen impressie lezen van Johan van Uffelen.

Afronding projecten in de omgeving van Naitiri

Tijdens het bezoek van Marianne en Roel aan Kenia in februari en maart 2010 zijn een aantal projecten bezocht waarvan de uitvoering in 2009 was begonnen.

Trotse leerlingen voor het nieuwe gebouw

Oud en nieuw

Het zijn 4 lagere scholen in Naitiri, een afgelegen streek op ruim een half uur rijden van Kimilili:

- Mukuyuni Primary School - renovatie 6 klaslokalen
- Luuya Primary School - bouw van 4 klaslokalen
- Makunga Primary School - bouw van 4 klaslokalen
- Lunyu Primary School - bouw van 4 klaslokalen

Deze projecten zijn niet zonder slag of stoot gerealiseerd en hebben langer geduurd dan we verwacht hadden. Dit bleek toen wij in september 2009 een bezoek

aan deze scholen brachten. Tegen onze verwachting in waren de projecten nog niet afgerond en lag de bouw stil. Enerzijds had dit te maken met financiële problemen bij onze partner ICFEM, anderzijds met het gebrek aan voldoende geschoolde arbeidskrachten en het niet beschikbaar zijn van cement gedurende een lange periode. De scholen liggen in een afgelegen gebied waar het moeilijk is voldoende geschoolde bouwvakkers te vinden. Over deze zorgelijke situatie die wij toen aantroffen, hebben wij uitgebreid met uitgebreid met Solomon Nabie, directeur van ICFEM, gesproken. Het doel daarbij was dat de projecten op een kwalitatief goede manier zo snel mogelijk konden worden afgebouwd. We hebben elke school bezocht om de stand van zaken met de ouders te bespreken. Daar zijn toen ook nadere afspraken gemaakt over het vervolg van de projecten.

Gelukkig hebben we tijdens ons recente bezoek in februari/maart 2010 kunnen constateren dat alle afspraken nagekomen waren en de projecten zover gevorderd waren dat ze overgedragen konden worden aan de ouders en de betreffende school. Ook hebben we de administratie kunnen controleren en vastgesteld dat de projecten financieel goed afgerond zijn. Deze projecten hebben vooral de ouders ook bewust gemaakt dat in samenwerking met alle betrokkenen (ouders, schoolhoofd, leerkrachten, overheid, onze partner ICFEM en wij, Stichting Harambee) het mogelijk is om verbeteringen te realiseren op de school in hun gemeenschap. Zelf hadden ze daar ook uitgebreid aan bijgedragen door het maken van bakstenen en het leveren van zand, grind, bomen voor het hout van het dak en arbeid. Het is de rol van ICFEM om deze community transformation tot stand te brengen en te begeleiden. Voor zover we hebben kunnen zien, is dit goed gelukt.

Op elke school hebben we de officiële en feestelijke overhandiging gehad van het project aan de school en de ouders.

Hierbij worden alle betrokkenen uitgenodigd en zijn er veel ouders aanwezig. De festiviteiten duren vaak een hele dag en gaan gepaard met veel zang, dans of toneel door de leerlingen, toespraken door hoogwaardigheidsbekleders, de officiële opening d.m.v. het doorknippen van een lint en het overhandigen van de sleutel, een bezichtiging van de nieuwe lokalen, het planten van bomen en een uitgebreide maaltijd tot slot. Ook wij maken als guest of honour deel uit van het feest, o.a. door een toespraak, het planten van een boom en het verrichten van de openingshandeling, meestal samen met enkele leerlingen. Met deze feestelijke overhandiging hebben de scholen een welkome, kwalitatief goede aanvulling gekregen op hun merendeels schamele behuizing. We zijn blij, samen met de ouders en de leerlingen,

De veranda van de nieuwe lokalen

dat deze projecten nu goed zijn afgerond. Mede namens hen danken wij iedereen heel hartelijk die deze projecten financieel mogelijk hebben gemaakt.

Community development levert wel degelijk iets op

De rol die de ouders hebben bij goed onderwijs door de projecten komt soms verrassend goed uit de verf.

Ouders luisteren tijdens een vergadering op school

Dat geldt niet alleen in de aanpak om betere schoolgebouwen te krijgen waar hun kinderen beter onderwijs kunnen genieten, maar ook met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs dat in die gebouwen wordt gegeven. Zij hebben gemerkt dat ze als groep een vuist kunnen maken en een stem hebben die gehoord wordt.

Op een van de scholen functioneerde het hoofd niet omdat hij er met de pet naar

gooide en zelfs soms 's morgens al dronken op school kwam. Dit accepteerden de ouders niet langer. Op een andere school waar we een project hebben gedaan, waren ze dermate ontevreden over de resultaten van het eindexamen gedurende de afgelopen jaren, dat ze het schoolhoofd daarvoor verantwoordelijk hebben gehouden en ze hem vervangen wilden zien door een betere.

Door de vastberadenheid van de ouders kon de lokale overheid niet anders doen dan de ouders gelijk geven en een ander schoolhoofd aanstellen. In onze ogen is dit wellicht een merkwaardige gang van zaken, maar in de Keniaanse context is dit een ongekende vorm van voor jezelf opkomen en verantwoordelijkheid nemen voor (in dit geval) beter onderwijs. Het is een enorme verandering in de houding van ouders en dit hebben we nog niet eerder gezien. De betrokkenheid van de ouders bij hun school wordt steeds groter en ze willen beter onderwijs voor hun kinderen.

De leerkrachten en schoolhoofden zijn gewaarschuwd, evenals de overheid die de leerkrachten aanstelt!

Nieuwe projecten 2009

Op dit moment wordt er in de omgeving van Kimilili en Mumias weer hard gewerkt aan 7 nieuwe projecten.

De overhandiging van de cheque

De ouders zijn er klaar voor!

Ter informatie zetten we deze projecten even voor u op een rij:

- 1 Kimilili FYM Girls Secondary School: bouw van 2 nieuwe klaslokalen. Het is een project op een nieuwe school. Totale kosten: € 10.000
  - 2 Kamusinga Primary School in Kimilili: bouw van een bibliotheek. Totale kosten: € 11.000
  - 3 Eindelijk kunnen we na veel voorbereiding beginnen met de bouw van 2 workshops met inrichting op 2 vakscholen, te weten Kamasielo en Sosio Youth Polytechnic. Totale kosten: € 40.000
  - 4 Het EARC, instituut waar gehandicapte kinderen voorbereid worden op het reguliere onderwijs, wordt afgemaakt en ingericht. Totale kosten: € 12.000
  - 5 Kimabole Secondary School: meubilair voor de bibliotheek. Totale kosten: € 2.400
  - 6 Kimilili Boys Primary School: grote renovatie van 2 klaslokalen, opvang regenwater en bouw van nieuwe toiletten. Totale kosten: € 17.000
  - 7 Ugolwe Primary School bij Mumias: bouw van 2 kleuterklassen en aanschaf schoolbanken. Totale kosten: € 10.000
- Voor elk project is een cheque overhandigd op de betreffende school en het benodigde geld is overgemaakt. Het werk kan beginnen. We hopen dat de projecten binnen afzienbare tijd kunnen worden voltooid. We houden u op de hoogte!

Impulsis is een initiatief van Edukans, ICCO en Kerk in Actie

Zoals velen misschien weten worden onze projecten verdubbeld door IMPULSIS te Utrecht. IMPULSIS krijgt een deel van haar geld van de overheid. Wanneer wij een nieuw project bij hen indienen en zij akkoord gaan, dan kunnen wij van hen een verdubbeling van ons deel in de kosten voor het betreffende project krijgen. In de afgelopen jaren hebben wij een zeer goede en plezierige samenwerking met IMPULSIS opgebouwd en dankbaar gebruik gemaakt van de verdubbeling. Echter in de huidige tijd staan de zaken er nu iets anders voor. Vanwege het nieuwe beleid van (demissionair)

minister Koenders en de bezuinigingsmaatregelen krijgen instanties als IMPULSIS nu minder geld van de overheid. Dit heeft voor ons geen gunstige consequenties. Konden wij tot afgelopen jaar 2009 onze projecten nog verdubbeld krijgen, vanaf dit jaar 2010 is de verhouding voor bouwprojecten die nu ingediend worden 33/67%. Wij moeten nu dus twee derde van de projectkosten bijeen brengen. Voor projecten die met kwaliteitsverbetering te maken hebben, is de verhouding nog wel 50/50%. Hoe de toekomst van het beleid eruit gaat zien is nog erg onzeker. Deze ontwikkelingen trekken een zware wissel op onze fondsenwerving willen we het niveau dat we nu hebben kunnen blijven volhouden. Heel erg jammer maar dit is de realiteit. Bijna alle kleinschalige organisaties in Nederland krijgen hier overigens mee te maken.

Meer dan stenen...

Om met eigen ogen (with their naked eyes in Keniaans-Engels) te zien welk werk hun stichting verzet, hebben drie bestuursleden van Stichting Harambee - Ad van Aardenne, Sjaak ten Hove en Johan van Uffelen - in maart een bezoek gebracht aan Kenia. Voor Ad en Johan was het de eerste keer, Sjaak was al eerder - in 2008 - geweest.

Johan, Ad en Sjaak bij de opening in Lunyu Primary School

Gastvrij werden ze een week lang ontvangen in de privé accommodatie van Roel en Marianne in Kimilili. Geheel in lijn met hun eigen tomeloze inzet bleken de founding fathers van Stichting Harambee een boordevol programma in petto te hebben. "Redelijk uitputtend, maar een onvergetelijke ervaring met vele bijzondere indrukken, bijeenkomsten, begroetingen en besprekingen," aldus het drietal na afloop.

Op de planning stond onder meer een ontmoeting met de aimabele father

Peter N. Makokha. Samen met hem zijn enkele projecten voor katholieke scholen gerealiseerd. Op de zondag werd een mis bijgewoond in zijn parochiekerk in Kimilili. En zelfs al was het vanwege de vastentijd naar Afrikaanse begrippen een ingetogen mis, opvallend was toch de sfeer van warmte en blijdschap, vond Ad van Aardenne: "Je ziet dat zo'n mis ook een ontzettend belangrijke sociale functie heeft. Een boeiende ervaring, zeker als je als bestuursleden ook nog eens persoonlijk wordt voorgesteld aan zo'n 800 kerkgangers."

Diezelfde dag werd ook een kort bezoek gebracht aan Kimilili RC Boys Primary School. Het schoolhoofd is Peter Wafula Situma, een ex-student van Roel, die in de jaren zeventig vrijwilligerswerk deed als leraar wis- en natuurkunde in Kimilili.

Betrokkenheid

Een van de meest indrukwekkende momenten tijdens de week was de oplevering van het project op Lunyu Primary School, in aanwezigheid van vele ouders, de district officer en het parlementslid dr. David Eseli Simiyu. Terwijl schilders nog de laatste hand aan het gebouw legden, vond een uitgebreide ceremonie plaats. Daarin werd, naast het algemeen belang van goed onderwijs, vooral de participatie van de lokale gemeenschap benadrukt.

Voorwaarden die Harambee stelt aan (mede-) financiering van bouwprojecten zijn een materiële bijdrage van de ouders en hun daadwerkelijke betrokkenheid, beklemtoonde Marianne in haar toespraak. Die hield zij overigens, tot grote bewondering van de aanwezigen, geheel in het Swahili.

Halverwege de week stond een uitgebreide vergadering gepland met IcFem, de belangrijkste lokale partner van Harambee. IcFem (Interchristian Fellowships Evangelical Mission) ondervindt op dit moment fikse problemen in de relatie met haar dochterorganisatie in Londen. Daardoor zijn de inkomsten uit fondsenwerving fors teruggelopen. Directeur Solomon Nabie heeft weliswaar ambitieuze toekomstvisies, maar moest erkennen dat er wel een actueel cashflow probleem is. Reden

voor de financiële man in het Harambee-bestuur, Sjaak ten Hove, om enkele kritische vragen te stellen en een blik te werpen in de boekhouding. Zijn conclusie: "Icfem is op zich een solide organisatie met zeer toegewijde mensen. Maar op korte termijn is wel creativiteit nodig om de lopende uitgaven te dichten."

De continuïteit van IcfEM is absoluut van belang voor Harambee, vooral vanwege de zo belangrijke inbedding van scholenbouw in community development. Sjaak zal zijn expertise aanbieden om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken. Beide partijen hebben het onderlinge vertrouwen uitgesproken en hopen op dezelfde, intensieve wijze te kunnen blijven samenwerken. Een belangrijke beslissing was de aanstelling van een extra projectbegeleider, die rechtstreeks aan Harambee zal gaan rapporteren.

Impact

In het zuidelijker gelegen Mumias werkt Harambee samen met oud-schoolhoofd John O. Were. Een bijzondere man, die de reputatie heeft voor kwaliteit te gaan. Dat was ook duidelijk zichtbaar tijdens het bezoek aan het in aanbouw zijnde centrum voor gehandicapte kinderen, het Educational Assessment and Resource Centre (EARC). Het wordt gerund door de toegewijde maatschappelijk werkster Martha Odhiambo. Aan de totstandko-

ming van het gebouw heeft Harambee een aanzienlijke bijdrage geleverd. Tegen het einde van de week mocht Johan namens het bestuur een cheque overhandigen voor de inrichting van de bibliotheek op Kimabole Friends Secondary School. Een grote eer en een bijzondere ervaring om schoolleiding en enkele honderden leerlingen – keurig in uniform – toe te spreken, vond hij.

Terugkijkend op een intensief werkbezoek concludeerden de drie bestuursleden dat goede voortgang wordt geboekt met de lopende projecten en dat het geld zeer effectief wordt besteed. Maar wellicht nog belangrijker was hun gezamenlijke vaststelling dat Harambee zich weliswaar primair richt op de bouw van scholen, maar dat de impact vele malen groter is. De bouw van scholen en de wijze waarop Harambee dat doet, vraagt een grote betrokkenheid van de lokale gemeenschap. En juist dat blijkt enorm bij te dragen aan het zelfvertrouwen en hoop te geven op een betere toekomst. Veel ouders zien dat zij daadwerkelijk kunnen bijdragen aan een nieuwe horizon voor hun kinderen. Ad, Johan en Sjaak stelden dan ook eensluidend vast: "Het bouwen van scholen is in de praktijk misschien wel veel meer middel dan doel. Want je ziet dat er in een gemeenschap veel meer gebeurt dan het stapelen van stenen".

Johan van Uffelen

2001-2011

Uit bovenstaande data blijkt wel dat er iets bijzonders aan de hand is: volgend jaar bestaat Stichting Harambee 10 jaar. Uiteraard willen we dit niet ongemerkt voorbij laten gaan. We zijn begonnen met de voorbereidingen en zullen u tijdig berichten over de festiviteiten. Noteert u alvast zaterdag 18 juni 2011 in uw agenda!

Johan spreekt leerlingen en leerkrachten toe op Kimabole Sec. School

Ontwikkelingssamenwerking: kleinschalig of niet?

Zowel in de politiek als in menig huiskamer wordt met de verkiezingen op 9 juni in aantocht dikwijls gesproken over het nut van ontwikkelingssamenwerking.

Solomon Nabie (l) en Mr. David Eseli

Kleinschalige NGO's zijn effectief:

- goede follow up door persoonlijke bezoeken;
- goed begrip van de culturele context, zoals bij Stichting Harambee, essentieel voor succes;
- denken in lokale initiatieven en oplossingen;
- een grotere kans om bij problemen kleinere projecten op koers te houden en af te maken;
- een relatie gedragen door mensen en verhoudingen en niet door cijfers en rapporten;
- het overbruggen van de afstand met de Derde Wereld op een wijze die grote, onpersoonlijke organisaties niet kunnen;
- gewoonlijk erg kosten-effectief.

Geregeld wordt het nut ervan in twijfel getrokken omdat het in de laatste 40 jaar toch niets zou hebben opgelost. Toen Marianne en Roel in het voorjaar in Kenia waren hebben zij dit besproken met o.a. Solomon Nabie, directeur van onze partner IcfEM, en Mr. David Eseli, parlements lid voor Kimilili e.o. Beiden boden aan om een brief te sturen naar de (demissionair) minister van Ontwikkelingssamenwerking, Bert Koenders. Zij herkenden dat negativisme helemaal niet en vonden hun ervaringen met de kleinschalige NGO, Stichting Harambee, juist heel erg positief.

Mr. Eseli geeft in zijn brief aan ervaren te hebben dat zowel kleine als middelgrote Nederlandse NGO's erg effectief zijn met hun activiteiten in Kenia. "Door de ondersteuning van het onderwijs, vooral in Kimilili e.o., is de armoede er afgenomen". Mr. Eseli noemt onze stichting met name omdat door onze inzet een merkbare verbetering van het schoolsysteem is opgetreden, zowel van de infrastructuur als van

de output. Het betreft niet alleen lager en middelbaar onderwijs, maar ook vakonderwijs. "Stichting Harambee heeft een werkwijze ontwikkeld die misbruik van geld uitsluit en die resulteert in 98% succesvolle projecten". Mr. Eseli verzoekt het ministerie Stichting Harambee te blijven steunen. Tot slot nodigt hij de minister uit voor een bezoek aan Kimilili om het allemaal met eigen ogen te zien.

Solomon Nabie geeft kort aan wat IcfEM in Kimilili e.o. doet en het belang van community development. Stichting Harambee is sinds 8 jaar de officiële partner van IcfEM op onderwijsgebied. "Samen hebben we meer dan 15 nieuwe schoolgebouwen gerealiseerd en activiteiten voor beter onderwijs ondernomen. De steun van de Nederlandse regering (via Impuls) heeft enorm geholpen en wordt door de lokale bevolking erg gewaardeerd". Solomon geeft aan te weten van het debat in Nederland over het nut van kleinschalige NGO's.

"Uit eigen waarneming kan ik U aantonen dat de ondersteuning door de Nederlandse overheid van kleinschalige NGO's effectief is om ontwikkelingen aan de basis te versnellen in landen als Kenia". Solomon geeft ook aan dat kleinschalige NGO's soms een probleem kunnen hebben met hun deskundigheid. Stichting Harambee is echter zeer serieus. Tot slot dringt hij er bij de minister sterk op aan ontwikkelingssamenwerking via kleinschalige NGO's te blijven steunen vanwege hun goede resultaten aan de basis.

Wel minister, de ontvangende partij heeft gesproken. Waarvan acte!

Kwaliteitsverbetering in de praktijk

Steeds vaker komen we in contact met mensen die ook een praktische bijdrage willen leveren voor Stichting Harambee. Dit heeft ertoe geleid dat in september a.s. twee bijzondere mensen Kimilili gaan bezoeken.

Marlies van Geenen uit Breda heeft veel ervaring als meubelmaakster. Zij zou graag de timmerleerkrachten op de technische scholen, waar we in maart een project zijn begonnen, willen helpen met hun didactische vaardigheden. Ze komt ongeveer een week en zal aan beide scholen, Kamasielo en Sosio Youth Polytechnic, meedraaien met de leerkrachten. Op basis van deze ervaring hoopt Marlies haar verdere ondersteuning vorm te kunnen geven. Geert Schoonenburg uit Aerdenhout werkt bij de Rijksgebouwendienst en heeft veel ervaring met projectmanagement. Hij wil graag een bijdrage leveren aan het goed opzetten van het Bouwteam van IcfEM dat speciaal is opgericht om bouwprojecten gestroomlijnder en efficiënter te laten verlopen. Ook Geert zal ongeveer een week komen en hoopt daar veel informatie op te doen over de mogelijkheden van zijn toekomstige bijdrage. Marlies en Geert zijn zeer welkom en we hopen dat ze een informatieve en leuke tijd in Kimilili zullen hebben!

Scholierencompetitie in Breda

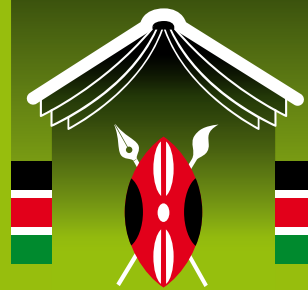
Jaarlijks organiseert het COS Brabant een scholierencompetitie over ontwikkelingssamenwerking. Op 20 april vond in Breda de editie 2010 plaats.

Het doel ervan is om de leerlingen op de deelnemende scholen bewust te maken over de Derde Wereld problematiek: ontwikkelingssamenwerking en eerlijke handel, milieu en duurzaamheid, armoede en millenniumdoelstellingen. Het COS heeft hiervoor een speciaal lesprogramma opgesteld. Marianne heeft aan 4 VWO-klassen van het Onze Lieve Vrouwenlyceum daarover gastlessen gegeven. De 3 scholen hadden zich goed voorbereid op de quiz en hoopten daarmee een prijs te winnen voor het aan hen gekoppelde particulier initiatief. Stichting Harambee was voor het derde jaar de partner van het OLV. Roel was erbij aanwezig en kon als "joker" worden ingezet bij vragen over het particuliere initiatief. Het OLV haalde de 2e prijs waardoor we een cheque van € 150 in ontvangst kon nemen. Het was een leuke, spannende bijeenkomst. OLV: weer van harte bedankt!

Smidswater
www.smidswater.nl

drukkerij Salsedo
www.drukkerijsalsedo.nl

STICHTING
HARAMBEE

Doelstelling en werkwijze stichting

Stichting Harambee heeft tot doel het leveren van een bijdrage aan verhoging van de levensstandaard van de mensen in West-Kenia door een substantiële verbetering van de kwaliteit van de onderwijsmogelijkheden. Daarmee sluit zij aan bij de eerste drie Millenniumdoelen voor 2015:

- De armoede halveren en minder mensen honger;
- Alle kinderen naar school;
- Mannen en vrouwen gelijkwaardig.

De stichting werkt volgens een vastomlijnde werkwijze waarmee gewaarborgd wordt, dat gelden goed besteed worden en dat donoren goed geïnformeerd kunnen worden over het project. In Kenia werkt de stichting met twee partners die als toezichthouder de projecten volgen.

In principe is het ook de bedoeling dat de betrokken school zelf een eigen bijdrage levert aan het project om de betrokkenheid met het project zeker te stellen. Deze bijdrage kan bestaan uit geld naar draagkracht, uit werkzaamheden door leerlingen, leerkrachten of ouders en uit materialen zoals hout of bakstenen. Van de gelden die de stichting ontvangt, wordt meer dan 95% gebruikt voor het realiseren van projecten.

Algemene informatie

Stichting Harambee is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Breda onder nummer 20102573 en is door de Belastingdienst officieel erkend als goed doel.

Kijk voor meer algemene gegevens van Stichting Harambee op www.harambeeholland.nl

Bank: SNS Bank, rekening nummer 87.93.59.161. ten name van Stichting Harambee te Bavel.

E-mailadres: info@harambeeholland.nl

Comité van Aanbeveling:

- Peter van der Velden, Burgemeester van Breda
- Mr. Mukhisa Kituyi, vm. Minister van Handel en Industrie in Kenia
- Kurt Lindijer, Afrika-specialist en journalist in Nairobi